

Policy Brief

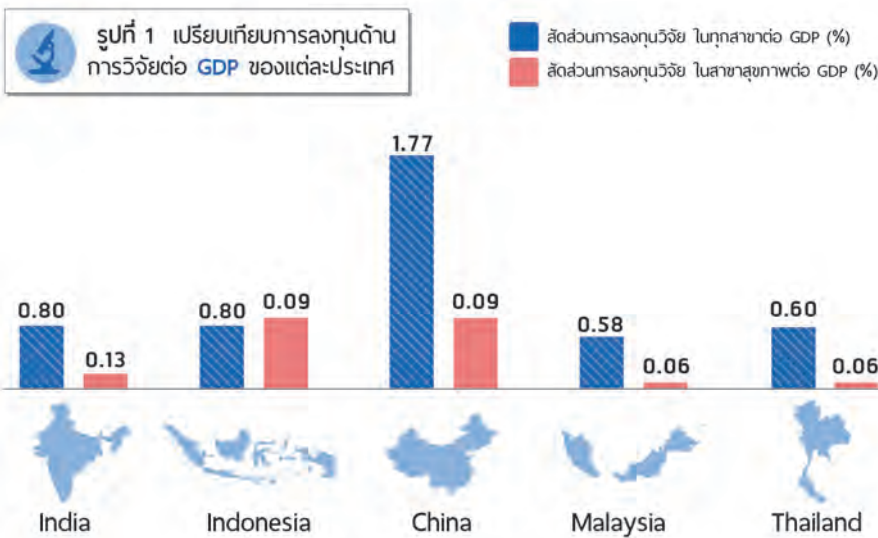
บริหารจัดการระบบวิจัยอย่างมีคุณภาพ – เพื่อสุขภาพที่ดีของคนไทย

ประเทศไทยนอกจากจะลงทุนในงานวิจัยด้านสุขภาพน้อยแล้วการนำผลงานวิจัยมาใช้ประโยชน์ก็ยังมีไม่มากเท่าที่ควร ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากงานวิจัยส่วนใหญ่มีขนาดเล็ก กระจุกกระจาย ขาดการบูรณาการระหว่างสาขา และไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในปัจจุบัน โครงการ “มองไกล วิจัยสุขภาพ” ได้ศึกษา และพัฒนาข้อเสนอแนะเพื่อการบริหารจัดการที่ดีเพื่อให้ได้ประเด็นงานวิจัยที่ “ใช่” รวมทั้งการออกแบบระบบสนับสนุนที่เหมาะสม จะทำให้เกิดการลงทุนในงานวิจัยด้านสุขภาพอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดการจัดการความรู้ที่จะนำไปสู่การใช้ประโยชน์สูงสุดจากงานวิจัยเหล่านั้น

ลงทุนด้านการวิจัยอย่างไรให้ได้ประโยชน์สูงสุด

เป็นที่ทราบกันดีว่าความรู้ที่ได้จากงานวิจัยไม่ว่าจะเป็นงานวิจัยสาขาใดมีส่วนช่วยให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เช่น การวิจัยเพื่อพัฒนารักษาโรคที่มีประสิทธิผลสูงและผลข้างเคียงต่ำ หรือการสร้างเครื่องยนต์ที่ประหยัดน้ำมันและลดการเกิดมลภาวะ เป็นต้น แต่ประเทศไทยกลับให้ความสำคัญกับการทำวิจัยน้อยมาก ดังจะเห็นได้จากการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาในทุกสาขารวมกันมีเพียงไม่ถึง 1% ของ GDP ซึ่งต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศ เช่น ประเทศจีน มีการลงทุนในการวิจัยและพัฒนาถึง 1.77% ของ GDP และประเทศอินเดียและอินโดนีเซียที่ลงทุนกว่า 0.8% ของ GDP (รูปที่ 1)

เมื่อพิจารณาเฉพาะสาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์และสุขภาพกลับพบว่า การลงทุนวิจัยและพัฒนา มีสัดส่วนที่น้อยลงไปอีก กล่าวคือประเทศไทยลงทุนเพียง 0.06% ของ GDP เท่านั้น นอกจากนั้นจำนวนบุคลากรด้านการวิจัยเป็นอีกตัวชี้วัดหนึ่งที่สะท้อนขีดความสามารถในการพัฒนาประเทศที่ประเทศไทยยังด้อยกว่าประเทศอื่นๆ อยู่มาก กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2551 เรามีบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาอยู่เพียง 7 คนต่อ 1 หมื่นประชากร ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของโลกอยู่ที่ 25 คนต่อ 1 หมื่นประชากร¹

หมายเหตุ: ข้อมูล GDP ได้ปรับเป็น GDP ที่คิดตามหลักความเท่าเทียมกันของอำนาจซื้อ (purchasing power parity: ppp)
ที่มา: Röttingen JA, Regmi S, Eide M, Young AJ, Viergever RF, Årdal C, Guzman J, Edwards D, Matlin SA, Terry RF. Mapping available health R&D data: what's there, what's missing and what role for a Global Observatory. Lancet. 2013 May 17.

¹ นนทวัฒน์ มะกรุดอินทร์ (2553). เปรียบเทียบขีดความสามารถในการแข่งขันด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ภายใต้บริบทไทยกลุ่มประเทศ ASEAN+6. สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ.

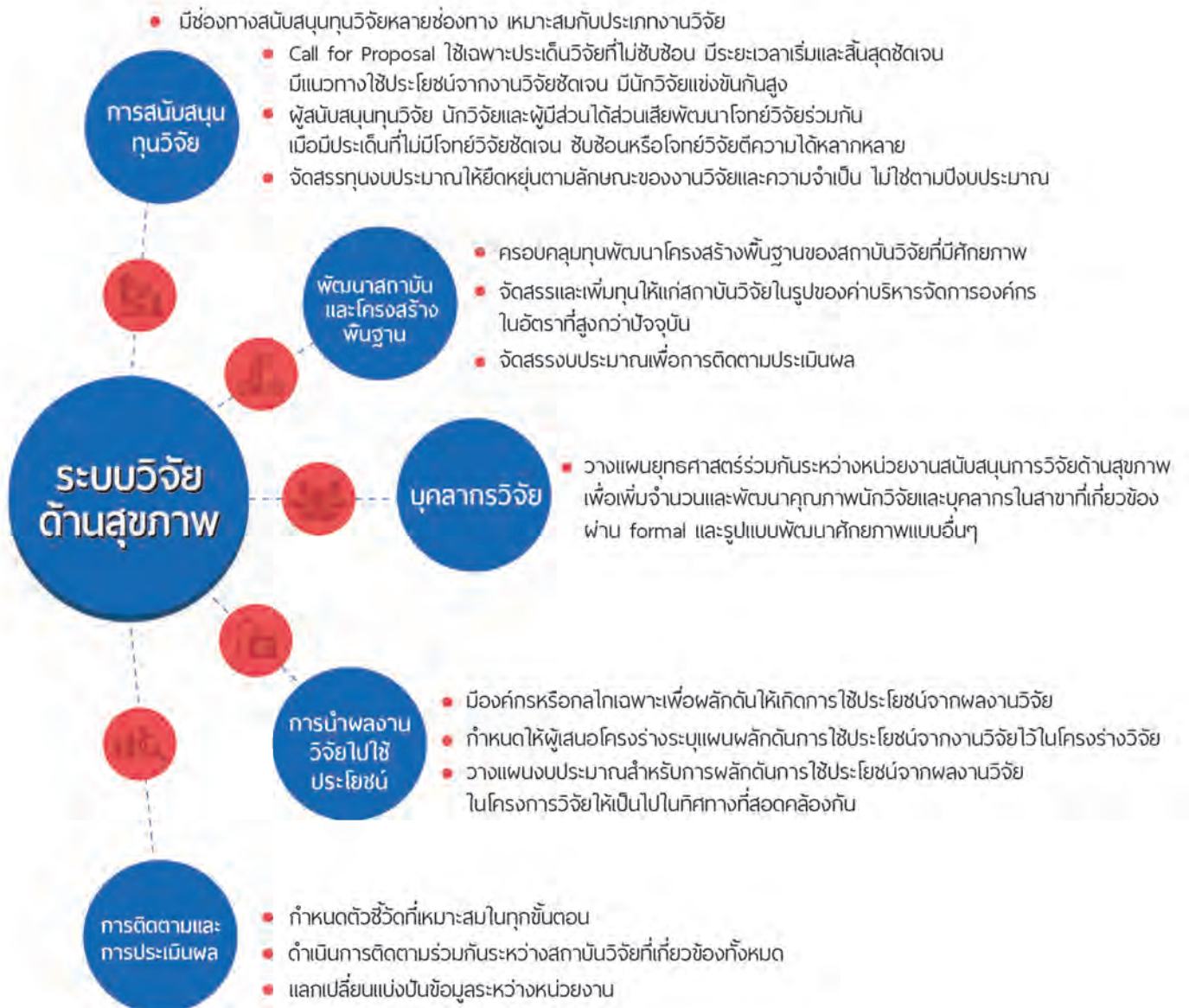
5 แนวทางการบริหารจัดการระบบวิจัยด้านสุขภาพอย่างมีคุณภาพ

อย่างไรก็ตามการเพิ่มงบประมาณและบุคลากรในการทำวิจัยในขณะที่ไม่มีความมีนโยบาย/ระบบกำกับดูแลที่ดีพอ อาจทำให้เกิดการลงทุนที่สูญเปล่า ประสิทธิภาพในหลายประเทศชี้ว่า การบริหารจัดการระบบวิจัยระดับชาติมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยหน่วยงานสนับสนุนการวิจัยควรมีความสามารถในการกำหนดแนวทางและกำกับดูแลตั้งแต่การจัดลำดับความสำคัญของประเด็นการวิจัย การทบทวนข้อเสนอ/โครงการวิจัย การจัดสรรทุนวิจัย และการติดตามและประเมินผล ตลอดจนสามารถเชื่อมโยงข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรม การใช้จ่ายงบประมาณ และผลสัมฤทธิ์จากทุกขั้นตอนของการวิจัยในโครงการต่าง ๆ เข้าสู่หน่วยงานซึ่งจะช่วยแก้ไขปัญหาคอขวดที่เกิดขึ้นได้ทันเวลา

นอกจากนี้ยังช่วยให้หน่วยงานผู้กำหนดนโยบายด้านสุขภาพและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทราบความคืบหน้า และวางแผนเตรียมการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยได้อย่างเหมาะสม

โครงการ “มองไกล วิจัยสุขภาพ” ได้ทบทวนเอกสารเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการงานวิจัยสุขภาพในประเทศสหรัฐอเมริกา สวีเดน แคนาดา ออสเตรเลีย สิงคโปร์ และนิวซีแลนด์และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จัดการงานวิจัยในหน่วยงานสนับสนุนการวิจัยหลักของประเทศไทย รวมทั้งนักวิจัยสาขาการแพทย์และนโยบายและระบบสุขภาพที่มีประสบการณ์มากกว่า 15 ปี จนได้ข้อเสนอแนะเพื่อการบริหารจัดการที่ดีสำหรับระบบวิจัยด้านสุขภาพใน 5 ด้านที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

แนวทางการบริหารจัดการที่ดี สำหรับระบบวิจัยด้านสุขภาพ ใน 5 ด้านที่สำคัญ

การสนับสนุนทุนวิจัย

จัดให้มีช่องทางในการสนับสนุนทุนวิจัยหลายช่องทางซึ่งเหมาะสมกับงานวิจัยแต่ละประเภทการประกาศรับข้อเสนอ (Call for proposal) เพื่อขอรับการสนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัย ควรใช้เฉพาะกรณีที่เหมาะสมที่ประเด็นวิจัยไม่ซับซ้อน มีระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดที่ชัดเจน มีแนวทางในการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัย และมีนักวิจัยจำนวนมาก ที่มีความสนใจอยากทำวิจัยในประเด็นนี้ สำหรับประเด็นที่ไม่มีโจทย์วิจัยที่ชัดเจน ประเด็นที่ซับซ้อนหรือโจทย์วิจัยอาจตีความได้หลากหลายนั้น ควรจัดให้ผู้ให้ทุนสนับสนุน นักวิจัย และ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้พัฒนาโจทย์วิจัยร่วมกัน ในการจัดสรรทุนวิจัย ไม่ควรจำกัดกรอบระยะเวลาตามปีงบประมาณ เพราะงานวิจัยจำนวนมากไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลา 12 เดือน หรือตามรอบงบประมาณ ดังนั้นควรมีวิธีการจัดสรรทุนที่ยืดหยุ่น โดยพิจารณาตามคุณลักษณะและความจำเป็นของโครงการวิจัย

การพัฒนาสถาบันวิจัยและโครงสร้างพื้นฐาน

การให้ทุนสนับสนุนการวิจัยควรครอบคลุมทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของสถาบันวิจัยที่มีศักยภาพ เพื่อให้สามารถทำวิจัยได้ในทุกประเด็นที่จำเป็น เช่น ควรเปิดโอกาสให้สถาบันวิจัยขอรับการสนับสนุนด้านอาคาร สถานที่ เครื่องมือวิจัยราคาแพง รวมทั้งยังจัดสรรทุนให้แก่สถาบันวิจัยในรูปของค่าบริหารจัดการองค์กรในอัตราที่สูงกว่าปัจจุบันซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 5-15 (เช่น National Institute of Health ของสหรัฐอเมริกา อนุญาตให้สูงถึงร้อยละ 40) บางประเทศให้ทุนด้านการพัฒนาบุคลากร โดยกำหนดให้โครงการที่เสนอขอรับทุนวิจัยต้องมีการทำงานวิจัยร่วมกับนักวิจัยหลากหลายสาขา เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักวิจัย สาขาอื่น ๆ

นอกจากนี้ยังมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการติดตามประเมินผลโครงการวิจัยหนึ่ง ๆ ไว้อย่างชัดเจน

บุคลากรวิจัย

หน่วยงานสนับสนุนการวิจัยด้านสุขภาพควรวางแผนยุทธศาสตร์ร่วมกัน เพื่อเพิ่มจำนวนและพัฒนาคุณภาพของนักวิจัยและบุคลากรในสาขาที่เกี่ยวข้อง โดยให้ความสำคัญทั้งต่อการศึกษาที่เป็นทางการ (formal education) เช่น การศึกษาระดับหลังปริญญา และการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การแลกเปลี่ยนบุคลากรระหว่างสถาบันวิจัย (ทั้งในประเทศและต่างประเทศ) ระบบการทบทวนโครงร่างวิจัยที่ช่วยให้นักวิจัยได้พัฒนาขีดความสามารถ เช่น การแจ้งผลการพิจารณาพร้อมเหตุผลและ คำแนะนำในการแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น

ตลอดจนการให้ทุนฝึกหัดแก่บุคลากร (fellowship training) เพื่อให้ได้รับการฝึกฝนผ่านการทำงาน (on-the-job training) และการกำหนดให้ทำงานวิจัยร่วมกันระหว่างนักวิจัยหลากหลายสาขาเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นอกจากนี้ควรกำหนดค่าตอบแทนและมาตรการจูงใจให้นักวิจัยที่มีคุณภาพอยู่ในระบบ

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

ควรมีองค์กรหรือกลไกเฉพาะเพื่อผลักดันให้เกิดการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัย โดยทำหน้าที่ประสานระหว่างหน่วยงานเพื่อให้ผลผลิตของงานวิจัยทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นงานวิจัยพื้นฐาน งานวิจัยประยุกต์หรืองานวิจัยนโยบาย ถูกส่งต่อไปสู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ตลอดกระบวนการวิจัย นอกจากนี้หน่วยงานสนับสนุนการวิจัยควรกำหนดให้ผู้เสนอโครงร่างระบุแผนผลักดันการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยไว้ในโครงร่างวิจัย และควรวางแผนงบประมาณสำหรับการผลักดันการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยในทุกโครงการวิจัยให้เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน

การติดตามและประเมินผล

หน่วยงานสนับสนุนการวิจัยควรให้ความสำคัญต่อการติดตามและประเมินผลโครงการวิจัย โดยกำหนดตัวชี้วัดที่เหมาะสมในทุกขั้นตอนตั้งแต่ บัญชีนำเข้า (เช่น งบประมาณที่จัดสรรไปและนักวิจัยในแต่ละกลุ่ม/ประเด็นวิจัย) กระบวนการ (เช่น จำนวนโครงการวิจัยที่ดำเนินงานอยู่) ผลลัพธ์ (เช่น จำนวนสิทธิบัตรหรือบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการระดับนานาชาติ) และผลกระทบ (เช่น การลดภาระโรคหรือการเข้าถึงบริการอันเนื่องมาจากผลงานวิจัย) ทั้งนี้ในการติดตามและประเมินผลของงานวิจัยควรดำเนินการร่วมกันระหว่างสถาบันวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด และมีการแลกเปลี่ยนแบ่งปันข้อมูลเพื่อกระตุ้นให้เกิดการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

อีกหนึ่งหน่วยงานสนับสนุนงานวิจัยทุกหน่วยงานในประเทศไทยควรมีวิธีการจัดกลุ่มงานวิจัยที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อช่วยในการติดตามวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการวิจัยและการสนับสนุนทุนวิจัย ซึ่งจะช่วยลดการให้ทุนวิจัยซ้ำซ้อน และทราบช่องว่างของงานวิจัยที่ควรสนับสนุน เพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารจัดการงบประมาณวิจัย เช่น การไม่จัดสรรทุนวิจัยให้แก่นักวิจัยหรือหน่วยงานวิจัยที่มีประวัติการดำเนินโครงการวิจัยไม่ดี เป็นต้น

ติดตามรายงานฉบับสมบูรณ์ได้ที่ www.hitap.net/healthysresearch

ผู้เขียน

ชื่อ: ดร. ภาณุ.ศิตาพร ยังกง
ตำแหน่ง: นักวิจัย
หน่วยงาน: โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ

ชื่อ: ดร.อินทิรา ยมาภัย
ตำแหน่ง: นักวิจัย
หน่วยงาน: โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ

เอกสารนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “การจัดลำดับความสำคัญงานวิจัยด้านสุขภาพสำหรับประเทศไทย” โดย ดร.อินทิรา ยมาภัย, ดร. ภาณุ.ศิตาพร ยังกง, ภาณุ.สุธาสินี คำหลวง, นายทรงยศ พิลาสันต์, ภาณุ.พิศพรณ วีระยั้งยง, นางสาวชุตินา คำดี, นายคณาภรณ์ ธนธรรมเจริญ, ภาณุ.ธนพร บุษบาโล, นางสาวสรัญญา ใจกล้า, ดร. ภาณุ.ศรีเพ็ญ ตันติเวสส และ ดร. นพ.ยศ ตีระวัฒนานนท์

ติดต่อ:

โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ

อาคาร 6 ชั้น 6 กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

อำเภอเมือง นนทบุรี 11000

โทรศัพท์: 02-591-8161, 02-590-4375 และ 02-590-4549

โทรสาร: 02-590-4374 และ 02-590-4369

อีเมล: hitap@hitap.net

เว็บไซต์: www.hitap.net

โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ (HITAP)

HITAP

HITAP_THAI

HITAP_THAI

HITAP.NET

